

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГАЛИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
ЮРИДИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ

Кафедра права

НАУКОВА РОБОТА

на тему:

«СУЧАСНА ЄВРОАТЛАНТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА УКРАЇНИ»

Виконав:

студент групи Пб-21

Масира Максим

Науковий керівник:

к.ю.н. Заставна О.П.

Тернопіль, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАТО - ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА ГЕОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ.....	5
1.1. Організація Північноатлантичного договору (НАТО): роль міжурядової організації на міжнародній арені та її структура.	5
1.2. Соціально-політичні настрої в Україні щодо євроатлантичної інтеграції.....	7
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ В НАТО.....	9
2.1. Нормативно-правова база відносин Україна – НАТО.....	9
2.2. Міжнародно-правове регулювання членства в Організації Північноатлантичного договору.	14
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВАГИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО.....	19
3.1. Розвиток економічної та інвестиційної складової держави.....	19
3.2. Перспективи національного оборонно – промислового комплексу.....	21
3.3. Забезпечення національної безпеки держави у світлі змін міжнародно-правового порядку.....	22
РОЗДІЛ 4. ПЕРЕШКОДИ ТА СКЛАДНОЩІ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО..	24
4.1. Агресивні політичні та військові дії Російської Федерації.....	24
4.2. Реформа сектору оборони та безпеки, антикорупційна політика.....	27
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Питання членства України в НАТО набуло особливої гостроти після реалізації імперських планів Російської Федерації з моменту анексії Автономної Республіки Крим, створення псевдореспублік та повномасштабного вторгнення на суверенну та незалежну державу – Україну у її міжнародно – визнаних кордонах.

У преамбулі Конституції України зазначено, що піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України. Таким чином, постають питання про можливості вступу України до Альянсу на сучасному етапі та про наслідки для розвитку державності країни і суспільства у різних галузях життя – насамперед політичного й економічного.

Як відомо, саме агресивна зовнішня політика Росії підштовхнула цілий ряд пострадянських країн Латвію, Литву, Естонію, Грузію стати на шлях набуття членства в НАТО, і варто наголосити, що прибалтійські держави набули членство в НАТО ще у 2004 році. Згодом, політика Російської Федерації залишилась десятиліттями – незмінною. Все більше держав, котрі притримувались статусу нейтралітету заявили про бажання вступити в Альянс. Фінляндія та Швеція – країни, що змінили свій військово-політичний вектор на 360 градусів після повномасштабного вторгнення в Україну. Саме цим обгрунтовувала одну із «псевдо причин» збройної агресії – недопущення розширення Альянсу у Східній Європі.

При цьому обрання цими державами саме НАТО пояснюється, безумовно, тим, що передбачений ст. 5 Північноатлантичного договору 1949 році укладений у Вашингтоні, округ Колумбія, 4 квітня (далі – Північноатлантичний договір 1949 р.) механізм колективної оборони сприймається ними як потужний засіб захисту від багатьох зовнішніх викликів їх безпеці, і передусім від тих, що є подібними до вчинених Росією проти України.

Мета наукового дослідження – полягає в комплексному дослідженні юридичних та політичних критеріїв євроатлантичної інтеграції України на сучасному етапі розвитку державності та зміцнення безпекової ситуації. Дослідити

можливості України, найближчим часом приєднатися до НАТО, і чи відповідає вона сьогодні усім вимогам Альянсу, прописаним у Статуті НАТО.

Об'єктом дослідження є відносини, що виникають у сфері міжнародної військової, економічної та безпекової політики держави в умовах євроатлантичної інтеграції України.

Предмет дослідження полягає у сукупності теоретичних, практичних і методичних засад фінансової політики держави, у визначенні сутності детінізації економіки України та наслідків існування тіньової діяльності.

Методологічною основою роботи є системний підхід і сукупність методів, зокрема порівняння, загально-логічних (аналіз, синтез, систематизація, узагальнення), економіко-математичних методах аналізу.

РОЗДІЛ 1. НАТО - ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА ГЕОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

1.1. Організація Північноатлантичного договору (НАТО): роль міжурядової організації на міжнародній арені та її структура

НАТО (Організація Північноатлантичного договору) – це воєнно-політичний блок країн Європи і Північної Америки.

Вищий керівний орган НАТО – це сесія Ради НАТО. Між сесіями діяльністю Ради керують Постійна рада і Військовий комітет. Організація діяльності керівних органів НАТО покладена на Генерального секретаря НАТО, який очолює Міжнародний секретаріат. Створена в 1949 році. Альянс – це союз, об'єднання держав, організацій на основі договірних зобов'язань.

Метою НАТО в проведенні публічної дипломатії є підвищення рівня інформованості та розуміння про НАТО, просування своєї політики і діяльності, а також отримання підтримки, кредиту довіри і впевненості в Альянсі. З огляду на це актуальним є розгляд досягнень та прорахунків НАТО в сфері проведення публічної дипломатії з метою глибшого розуміння механізмів її реалізації та ефективності в сучасних умовах.

Головною метою Північноатлантичного Альянсу є захист прав і свобод, безпеки всіх членів даної організації політичними та військовими засобами відповідно до Статуту ООН. Від початку заснування, Альянс невпинно працює над встановленням справедливого і довготривалого мирного порядку в Європі та Атлантиці на засадах загальних демократичних цінностей, прав людини та верховенства права. Головне завдання Альянсу наповнилось новим змістом по закінченню холодної війни, оскільки вперше у повоєнній історії Європи перспектива її досягнення стала найбільш основною метою. НАТО є трансатлантичною сполучною міжурядовою організацією, яка регулярно зв'язує безпеку Північної Америки з безпекою Європи. Це практичний вияв ефективних спільних зусиль її членів задля підтримки своїх колективних інтересів та міжнародній безпековій арені. Основний принцип діяльності Альянсу та його керівництва полягає у

загальному визнанні суверенними державами необхідності співпрацювати на основі неподільності безпеки його членів. Солідарність і єдність серед членів Альянсу доводить те, що жодній країні-учасниці не доведеться покладатись лише на свої власні зусилля при вирішенні основних проблем безпеки у країні, не виключаючи країни-члени їх права та обов'язку нести власну суверенну відповідальність у галузі оборони, НАТО, як колективна організація дає змогу досягати власних цілей в питаннях національної безпеки шляхом колективних зусиль. Власне Альянс є організацією вільних держав, об'єднаних з бажанням зберегти свою безпеку через взаємні гарантії та дружні відносини з іншими країнами [1, с.30].

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) забезпечує таку структуру, яка дає змогу досягти обрану мету. Це - міжурядова організація, у якій всі держави-члени цілком зберігають суверенність і незалежність. Це дає державам-членам можливість консультуватися з будь-якого порушеного ними питання та приймати рішення стосовно політичних і військових проблем, які впливають на їхню безпеку. Дана організація має відповідні структури, які забезпечують консультації та співробітництво між її членами у політичній, військовій, економічній, науковій та інших невійськових галузях.

Заходи, за підтримки яких НАТО втілює свою політику безпеки, входять утримання військової потужності, достатньої для запобігання війни та забезпечення ефективної обороноздатності; забезпечення потенціалу, потрібного для врегулювання кризових ситуацій та конфліктів, які можуть впливати прямо або опосередковано на безпеку країн-членів; активне сприяння мирного діалогу з іншими державами; розвиток нового, ґрунтованого на співпраці, методу до європейської безпеки, включаючи заходи, спрямовані на досягнення нових цілей у сфері контролю над озброєннями та роззброєнням.

Створені в Альянсі структури дають змогу країнам - членам НАТО спільно брати участь у координації своєї політики з метою виконання цих основоположних цілей. Це забезпечує постійне проведення консультацій і здійснення співробітництва у політичній, економічній та інших невійськових галузях, розробки спільних планів колективної оборони; діяльність щодо створення інфраструктури та

нових об'єктів і споруд, які є необхідні для функціонування збройних сил, опрацьовують заходи для реалізації спільних програм військової підготовки та навчань. У своїй діяльності вони спираються на розгалужену систему цивільних і військових структурних підрозділів, відповідальних за адміністративне управління, питання бюджету і планування, а також на установи, які створені державами - членами Альянсу з метою координації діяльності в окремих сферах, таких, наприклад, як зв'язок, необхідний для проведення політичних консультацій та командування і управління військами, або тилове забезпечення збройних сил.

В цілому, Організація Північноатлантичного договору має досить широку військово-політичну та цивільну структуру, що поділяється на:

- Цивільна та військова структура НАТО;
- Основні комітети НАТО;
- Головні інституції партнерської співпраці та діалогу;
- Міжнародний секретаріат НАТО;
- Військова структура - Командування Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі;
- Військова структура – Командування Об'єднаних збройних сил НАТО в Атлантиці;
- Міжнародний військовий штаб [2].

1.2. Соціально-політичні настрої в Україні щодо євроатлантичної інтеграції

Євроатлантична інтеграція – це питання, що стало одним із найбільш актуальних і часто обговорюваних в українському суспільстві. Спершу це перейшло у ранг політичного, а кілька років тому стало навіть соціально-побутовим. Навколо нього точиться багато суперечок, існує маса міфів та дезінформації, існують певні стереотипи.

Вибір Україною геополітичного вектору – основне питання політичної епохи 2001-2013 років - пройшов перевірку часом із моменту Революції Гідності 2013-14 рр. і на теперішній момент виглядає незворотним, як і орієнтація на демократію

(динаміку цих параметрів з 2003 р. Мовою цифр геополітичні орієнтації у 2022 році розкладаються так: 93% на Європу, 7% на Росію [3, с.118].

З початком військової агресії Російської Федерації кількість прихильників вступу України до НАТО зростає, але це зовсім не означає, що українці добре розібралися, що таке НАТО. Більшість з них, висловлюючи підтримку Альянсу, швидше виступають проти Росії й у такий спосіб виражають свій протест проти її агресивних дій. У перші дні війни підтримка входження України до Альянсу зросла з 62 до 76%, у перший тиждень підтримка зменшилася до 72%, а станом на кінець березня становить 68%, тобто наближається до довоєнних показників», – йдеться в дослідженні [4].

Українці переосмислили загрози, які стоять перед державою, і розуміють у чому власне, полягає перевага колективної безпеки. Однак виникає питання: наскільки стабільною буде ця підтримка та до якої міри це є усвідомленим вибором, а до якої – лише реакцією на зовнішню загрозу.

РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ В НАТО

2.1. Нормативно-правова база відносин Україна-НАТО

Сьогодні європейська політика НАТО зосереджена, здебільшого, на безпекових питаннях, а також на розширенні діалогу як з країнами-членами, так і з країнами-кандидатами. Укріплення безпеки в Європі постає одним з ключових завдань для Організації Північноатлантичного договору, з огляду на появу нових викликів та загроз.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації та довготривала стійка агресивна політика, незаконна анексія АР Крим, ведення проти незалежної держави «гібридної війни», військове втручання у східних та південних регіонах України, постійний військовий, економічний, політичний та інформаційний тиск з боку Росії зумовлюють необхідність пошуку Україною ефективніших гарантій її незалежності, суверенітету, безпеки і територіальної цілісності.

Сьогодні консультації та співробітництво між Україною і НАТО охоплюють широке коло галузей, починаючи від операцій з підтримання миру в регіоні, реформування структур безпеки й оборони, безпосереднього військового співробітництва та озброєнь до планування на випадок надзвичайних станів цивільного характеру, науки і довкілля й громадської дипломатії. З огляду на ситуації у світлі сучасних подій та триваючої «активної фази бойових дій» у багатьох галузях нині активізується з метою підвищення здатності України гарантувати власну безпеку.

На переконання п'ятого Президента України Петра Порошенка, єдиною у світі функціональною організацією колективної безпеки є НАТО. Політика євроатлантичної інтеграції активно продовжується й надалі чинним вищим керівництвом держави – шостим Президентом України Володимиром Зеленським.

Становлення відносин між Україною та НАТО відбувається з моменту проголошення Україною державної незалежності у 1991 р. У січні 1992 р. представник України вперше взяв участь у Робочій групі високого рівня Ради

північноатлантичного співробітництва, яка потім була перейменована на Раду євроатлантичного партнерства [5].

А вже у лютому цього ж року відбувся перший візит Генерального секретаря НАТО – М. Вернера до Києва, в ході якого Україна була запрошена до участі у РПАС, повноправним членом цієї організації наша держава стала 10 березня 1992 р.

Вже у липні тогочасний президент України Леонід Кравчук відвідав штаб-квартиру Альянсу в Брюсселі, а у вересні 1992 р. було відкрито Посольство України в Брюсселі, яке стало сполучною ланкою у контактах між нашою державою та НАТО. Проте, говорити, що ці події прямо вказують на початок євроатлантичної інтеграції України щодо вступу в НАТО ще зарано.

08 лютого 1994 р. Україна стала першою державою серед колишніх радянських республік, яка приєдналася до програми співробітництва з НАТО «Партнерство заради миру» (ПЗМ), і з того ж року її військовослужбовці почали брати участь у навчаннях та інших заходах, передбачених програмою.

Перші стійкі політичні кроки Україна проводила в частині набуття членства в Організації Північноатлантичного договору у період 2005–2009 рр. й, зокрема, нею було досягнуто таких результатів:

- у 2005 р. Комісія Україна-НАТО прийняла рішення розпочати Інтенсифікований діалог щодо прагнень України до набуття членства та відповідних реформ [6];

- у 2008 р. на засіданні Північноатлантичної ради НАТО на рівні глав держав та урядів (Бухарестський саміт) було підтверджено початок періоду інтенсивних контактів НАТО з Україною на високому політичному рівні, а також домовлено, що Україна в майбутньому стане членом НАТО [7];

- у цьому ж році було визначено, що провідна роль у контролі за процесом, започаткованим на Бухарестському саміті НАТО, покладатиметься на Комісію Україна-НАТО, а Україна, в свою чергу, під егідою цієї ж Комісії розпочне розробку Річних національних програм, що, фактично, є планом заходів, реалізація яких може сприяти нашій державі вступити до Альянсу [8].

Проте, як відомо, після результатів перемовин та роботи, досягнутої Україною протягом 2005 – 2008 рр., справа з подальшою інтеграцією у напрямку набуття членства в НАТО значно загальмувалася й до 2014 р. суттєво не просунулася.

Пауза у відносинах була зумовлена тим, що за часів президентства – втікача Віктора Януковича у зовнішній політиці держави істотно посилювався проросійський напрям. Однак ця переорієнтація тривала порівняно недовго і після подій 2013 – 2014 рр. Україна чітко висловила своє прагнення стати членом Організації Північноатлантичного договору, закріпивши на законодавчому рівні відмову від здійснення політики позаблоковості [9]. На конституційному рівні – визнання членство в ЄС і НАТО в якості стратегічного курсу зовнішньої політики держави [10].

Також сьогодні Україна продовжує послідовно виконувати Річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО, наближаючись тим самим до стандартів НАТО як у сфері безпеки і оборони, так і у сфері побудови держави на засадах демократії та верховенства права.

Далі Україна продовжувала підтримувати діяльність НАТО в Афганістані і 30 березня 2015 р. у відповідь на офіційне запрошення Уряду Ісламської Республіки Афганістан та «підтверджуючи міжнародні зобов'язання України як держави – учасниці операції Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан», Президентом України Петром Порошенком було підписано указ «Про направлення національного персоналу для участі України в тренувально – дорадчій Місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан» [11].

З часу Варшавського саміту НАТО у липні 2016 р, практична допомога Україні з боку НАТО надається у вигляді Комплексної програми допомоги (КПД) Україні. Спектр допомоги поширився на подолання небезпеки вибухових пристроїв та у питанні протистоянні гібридній війні. Політика НАТО спрямована на те, щоб допомогти Україні самостійно захистити себе від російської агресії [12].

І лише 2021 року, коли США оголосили про виведення своїх військ з Афганістану особовий склад українського національного персоналу Місії НАТО в Афганістані «Рішуча Підтримка» повернувся в Україну [13].

Підтримка Альянсом прагнень України була підтверджена наданням їй у 2020 р. статусу партнера із розширеними можливостями, який не впливає на можливе членство України в Альянсі, а спрямований лише на посилення оперативного співробітництва. Що, тим не менш, не убезпечило Україну від наростання напруженості на її кордонах навесні та восени 2021 р. Оскільки Україна не є членом НАТО, розраховувати на військову підтримку Альянсу та застосування принципу колективної оборони, зафіксованого у ст. 5 Північноатлантичного договору вона, звісно, не може. Формально, Росія намагається протидіяти розширенню НАТО на схід, а тому вимагає від Заходу гарантій недопущення вступу України до НАТО. Але, як вже відомо, під час телефонної розмови президента РФ Володимира Путіна з президентом США Дж. Байденом у грудні 2021 р., останній відмовився від надання подібних гарантій, наголосивши в черговий раз на запровадженні додаткових санкцій проти Росії у разі ескалації конфлікту [14].

Таким чином, Україна брала та продовжує брати активну участь у програмах НАТО з підтримки миру та безпеки у різних куточках світу. Що ж до допомоги НАТО нашій державі у вирішенні військового конфлікту з Російською Федерацією, то у протистоянні російській військовій агресії Україна не отримала безпосередньої військової підтримки Альянсу у вигляді втручання, оскільки вона не є членом НАТО і, відповідно, не входить до його системи безпеки. Адже таке військове втручання, ще й без міжнародного мандату, може спровокувати військове протистояння між НАТО і Росією, створити реальну загрозу глобальній безпеці [15].

Говорячи про сучасний стан відносин між Україною та НАТО у даному питанні, то НАТО продовжує надавати Україні політичну та військову підтримку щодо територіальної цілісності і суверенітету, практичну підтримку – у розбудові інституцій оборони і безпеки, в модернізації та реформуванні Збройних сил, у тренуванні, військових навчаннях, у тому числі спільних, і багатьма іншими способами, надання летального озброєння, боєприпасів, тощо.

У НАТО назвали суму військової допомоги Україні за час війни з РФ, країни НАТО з початку російського вторгнення надали Україні військову підтримку на

суму близько 8 млрд. доларів. Про це заявив генсек альянсу Йєнс Столтенберг у четвер, 28 квітня, повідомляє «Європейська правда» [16].

У процесі глобалізації світу суверенітет держав у разі об'єднання у міжнародну організацію частково передається від суб'єкта-держави до суб'єкта міжнародної організації. Держава у разі вступу в міжнародну організацію добровільно відчужує свій суверенітет і передає його наддержавним утворенням [17, с. 386]. Це відбувається у сфері законодавства, коли проводиться уніфікація національного права до стандартів уставу тієї або іншої міжнародної організації. В економічній сфері над- чи міждержавні організації керують правом вводити мито й податки, забороняти чи дозволяти ввіз-вивіз капіталів, оголошувати чи обмежувати політичні свободи, оголошувати віну чи укласти мир тощо.

Треба також зазначити, що суб'єкти міжнародних організацій не завжди є рівними за станом розвитку суспільства, економіки, політичних можливостей. Не дивлячись на стрімкий розвиток у світі глобалізаційних процесів, залишаються країни, розвинуті капіталістично, і країни, які тільки розвиваються. У цьому плані і постає питання: у системі міжнародної організації завжди будуть приймати рішення в інтересах країн, які тільки розвиваються, або все таки привалюватимуть інтереси розвинутих капіталістичних держав?

Виходячи з вищенаведених фактів, можна простежити цілковиту підтримку Альянсом євроатлантичних прагнень України. До того ж у ст. 10 Північноатлантичного договору зафіксовано те, що держави-члени можуть запросити до ступу будь-яку іншу державу Європи, яка зможе підтримувати безпеку в регіоні Альянсу та дотримуватиметься зазначених у Договорі принципів [1].

Отже, відносини між Україною та НАТО встановились одразу ж після проголошення нашою державою незалежності. Проте взаємне співробітництво налагоджується із підписанням Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору. Визначальним у взаємовідносинах стало те, що Україна першою, серед колишніх радянських республік, приєдналася до програми співробітництва з НАТО «Партнерство заради миру», в рамках якої наша держава брала участь у миротворчих операціях під егідою ООН та ОБСЄ.

Загалом, Україна є єдиною країною серед держав-партнерів НАТО, яка брала участь у багатьох основних операціях і місіях Північноатлантичного Альянсу. Українські військові були залучені до кількох десятків спільних миротворчих навчань як на території нашої держави, так і за її межами.

2.2. Міжнародно-правове регулювання членства в Організації Північноатлантичного договору

Політика найбільшої військово-політичної організації НАТО включає в себе складні юридичні критерії та вимоги, щодо вступу в Альянс, всього їх формально допустимо поділити на 7 критеріїв, яким відповідно країна-кандидат повинна відповідати. Проте, НАТО ухвалює рішення щодо вступу тої чи іншої країни шляхом політичним рішенням, на відмінно від Європейського Союзу, де закріплені тверді економічні, соціальні та інші вимоги щодо вступу. Пропонуємо ознайомитись із цими 7 критеріями, які подані нижче, а саме:

- 1) країна-кандидат на вступ до Альянсу має демонструвати присутність твердих міжнаціональних відносин, відсутність внутрішніх міжетнічних конфліктів;
- 2) країна повинна сприяти безпеці та стабільності в Євроатлантичному регіоні;
- 3) країна, яка хоче вступити до Альянсу, повинна витратити на цілі оборонного сектору щонайменше 2% ВВП;
- 4) країна повинна дотримуватися принципів демократії і верховенства права, що є надважливим елементом будучи частиною країн із стійкою демократією;
- 5) країна не повинна мати будь-який територіальних спорів;
- 6) економіка країни – кандидата на вступ до Альянсу має розвиватися за ринковими законами, на основі конкуренції;
- 7) наявність у країні професійної армії.

Розширення Альянсу є постійним і динамічним процесом: з моменту створення в 1949 році Північноатлантичного Альянсу. Можна проаналізувати та формально допустити, що відбулося 7 хвиль розширення, в результаті чого до 12 країн-засновниць приєдналися ще 29 членів. Перші три хвилі проходили в часи

«холодної» війни, коли на перший план виходили стратегічні міркування: 1952 р – Греція та Туреччина, 1955 р – Західна Німеччина, 1982 р – Іспанія [18].

Розширення Альянсу передбачено у ст. 10 Північноатлантичного договору: «Сторони можуть за одностайною згодою запросити приєднатися до цього Договору будь-яку іншу європейську державу, здатну втілювати у життя принципи цього Договору і сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні» [1].

Згідно з цим документом країни, що бажають отримати членство в НАТО, повинні демонструвати, що вони повністю виконали певні критерії. Вони включають: функціонуючу демократичну політичну систему, базовану на ринковій економіці; справедливе ставлення до меншин; відданість мирному вирішенню конфліктів; здатність і бажання робити військовий внесок в операції НАТО; відданість демократичним цивільно-військовим відносинам та інституційним структурам. Після прийняття нові члени отримають усі права та приймуть всі зобов'язання членства, насамперед усіх принципів, підходів і процедур, що уже вироблені країнами-членами. У главі 1 цього дослідження у п. 6 підрозділу Б «Принципи розширення», зазначено, що «держави, які мають етнічні суперечки чи зовнішні територіальні суперечки, включаючи іредентистські претензії, чи міжнародні судові суперечки повинні вирішити ці суперечки мирними засобами відповідно до принципів ОБСЄ. Вирішення таких суперечок буде чинником, що визначатиме чи запрошувати дану державу до Альянсу».

Саме це положення дало привід окремим експертам заявляти про те, що територіальна цілісність, відсутність внутрішніх збройних конфліктів є передумовою вступу до НАТО. Свого часу Україна з вигодою скористалася цим положенням, оскільки в червні 2003 року, напередодні свого вступу до НАТО, Румунія погодилася врегулювати усі територіальні претензії до України (зокрема, щодо приналежності острова Зміїний) та підписати договір про режим україно-румунського кордону, співробітництво і взаємодопомогу з прикордонних питань. Однак це не завадило Бухаресту в 2004 році звернутися до Міжнародного суду ООН щодо делімітації морських кордонів виключної економічної зони і розділу

континентального шельфу в Чорному морі навколо острова Зміїний, та виграти його в 2009 році.

Однак за всю історію НАТО територіальні суперечки не були перешкодою для отримання членства в організації. Більше того, суперечки щодо приналежності окремих територій ведуться не лише між членами НАТО та іншими державами, а й між самими державами-членами. Серед територіальних суперечок між союзниками можна згадати: між Великобританією та Іспанією щодо Гібралтару (на референдумах 1967 та 2002 років 99% проголосували за те, щоб залишитися під керуванням Лондону); між Канадою та Данією щодо незаселеного острова Ганс; між Францією та Італією щодо піка Монблану; між Іспанією та Португалією щодо міста Олівенса; між Грецією та Туреччиною щодо островів у Егейському морі та делімітації прибережних вод та повітряного простору; між Словенією та Хорватією щодо морського кордону в Піранській затоці Адріатичного моря; між Канадою та США щодо проходження морського кордону у низці проток.

Отже, наявність територіальних суперечок не є чинником, що закриває двері до НАТО. Ст. 10 Північноатлантичного договору чітко регламентує, що членом може бути будь-яка європейська держава, здатна втілювати у життя принципи Альянсу і сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні. Навіть більше, прийняття до складу НАТО країн із неврегульованими територіальними суперечками продемонструє Росії марність застосування силових інструментів (анексії, окупації територій та створення самопроголошених утворень, підтримка сепаратистських та іредентистських рухів) для боротьби за ідеологічні конструкції часів «холодної» війни: збереження своєї сфери впливу над колишніми соціалістичними країнами.

Вступ в НАТО є досить непростим, оскільки слід зазначити, що це є колегіальний орган, де повинна бути присутня одностайна підтримка тої чи іншої держави на її євроатлантичному шляху. До прикладу одна з країн учасниць може з легкістю заблокувати вступ до Альянсу, причини можуть бути різними: від територіальних суперечок, врахування етнічних інтересів тої чи іншої меншини та навіть назви країни (Македонія-Греція, Швеція-Фінляндія-Туреччина тощо).

Показовим є досвід Македонії, яка змогла запобігти розколу країни та впритул наблизитися до членства в НАТО. Однак Греція одразу ж виступила проти назви новоствореної країни, оскільки вбачала у ній територіальні претензії на свій однойменний регіон. Перші поступки, які Македонія зробила Греції та Євросоюзу, були сформульовані у вигляді поправок до конституції, які й були внесені до Основного Закону в січні 1992 року[20]. Перша поправка декларувала, що Республіка Македонія немає територіальних претензій до сусідніх держав, а друга поправка стверджувала, що республіка не буде втручатися у суверенні права інших держав чи у їх внутрішні справи. Остання є доповненням до ст. 49, яка декларує, що республіка турбується про статус і права тих осіб, що належать до македонської нації у сусідніх країнах, допомагаючи їх культурному розвитку та підтримуючи зв'язки з ними [20].

Греки заявили, що вони не задоволені внесеними змінами і мають намір блокувати вступ країни до НАТО та Євросоюзу. Македонія має тривалий досвід військової співпраці з НАТО. В 1999 році вона брала участь у вторгненні НАТО в Югославію, отримувала допомогу з розміщенням біженців з Косово. Загалом країна взяла участь у низці місій НАТО: «ISAF» в Афганістані, ««Iraqi Freedom» в Іраку, ALTEA у Боснії, «Resolute Support» в Афганістані тощо. Однак вступ країни до НАТО був заблокований Грецією на Бухарестському саміті 2008 році, оскільки усі країни погодилися на її прийняття лише після вирішення суперечки щодо назви.

Рух у напрямі до НАТО значно прискорився після вирішення суперечки щодо назви країни. 17 червня 2018 року на озері Преспа на кордоні Греції та Македонії був підписаний договір про врегулювання суперечки щодо назви останньої. Він передбачав, що Македонія буде перейменована у Республіку Північна Македонія. Офіційною мовою визнавалася македонська, оскільки належить до слов'янської групи, а не є близькою до грецької мови і відповідно до мови стародавніх македонців. Також Македонія зобов'язувалася не використовувати символ Віргінської зірки з 16 променями, який був на першому прапорі країни, і забрати усі відповідні зображення з державних та громадських установ. 30 вересня 2018 був проведений референдум щодо зміни назви країни та вступу до НАТО та Євросоюзу.

«Чи підтримуєте ви членство в ЄС і НАТО, приймаючи згоду між Республікою Македонією та Грецькою Республікою?». Позитивну відповідь дали 91,46%, а негативну – 5,65% [18].

РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВАГИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО

3.1. Розвиток економічної та інвестиційної складової держави

Економічний вимір євроатлантичної інтеграції зумовлюється тим, що обороноздатність країни пов'язана з економічними ресурсами, які забезпечують цю сферу. Враховуючи нові загрози національній безпеці, Україна відмовилася від політики позаблоковості (29 грудня 2014 р.), декларативно проголошеної 2010 р., та повернула пункт про членство у Північноатлантичному альянсі (НАТО) до Стратегії національної безпеки (26 травня 2014 р.).

На відміну від військових коаліцій, НАТО — це міждержавне об'єднання на основі спільних цінностей та гармонізації інтересів, колективний безпековий простір. Альянс пройшов складну еволюцію від свого заснування 1949 р. й досі продовжує трансформуватися відповідно до вимог часу, на відміну від інших міжнародних організацій, які демонструючи нездатність реформуватися, втрачають свою дієвість. Як політично військова організація, Альянс розробив більш широкий підхід до безпеки, який додатково до незмінного оборонного виміру враховує важливість політичних, економічних, соціальних та екологічних чинників. Фундаментальною та постійною метою НАТО є забезпечення свободи й безпеки всіх членів організації політичними та військовими засобами. Тому й донині Альянс залишається основним джерелом стабільності у непередбачуваному світі [21].

Слід зауважити, що спільною метою для членів Альянсу є не тільки захист їх територій і суверенітету, а й певного політичного режиму, спільних принципів побудови суспільства, світоглядних орієнтацій. Відтак Альянс має не тільки зовнішню, а й внутрішню функції, що передбачає насамперед зміцнення певної внутрішньої політики, досягнення балансу інтересів між країнами союзницями та посилення стабільності всередині самого Альянсу.

Практика свідчить про те, що існує прямий зв'язок між станом національної безпеки держави та її економікою. У випадку, коли НАТО стає гарантом суверенітету, непорушності кордонів й територіальної цілісності держави, це безпосередньо впливає на її економічну стабільність та інвестиційну привабливість.

Україна отримає вклад інвестицій від міжнародних інвесторів. Досвід країн попередніх хвиль розширення засвідчує велике зростання закордонних інвестицій: у 1997 р. в економіку Польщі інвестовано 2,7 млрд дол., 1998 р – 5 млрд, а 1999 р. – року вступу Польщі до НАТО – вже 8 млрд дол. США. Стосовно Чехії й Угорщини цифри ще вражаючі. У 1997 р. прямі іноземні інвестиції в економіку цих країн становили відповідно 4,2 млрд, 1998 р – 9,8 і 10,2 млрд, 1999 р. – 12,8 і 14,5 млрд дол. США. Після вступу Болгарії до НАТО іноземні інвестиції в економіку цієї країни зросли вдвічі [22].

У кінці 2000х рр. Угорщина залучила близько 1/3 всіх інвестицій до Центрально Східної Європи, при чому найбільш значні обсяги інвестицій надходили зі США. На території Угорщини діяло понад 30,000 іноземних компаній, а обсяг інвестицій у 2007 р. перевищив 62 млрд дол. США.

Для порівняння, на той самий рік за даними Держкомстату України, прямі іноземні інвестиції в економіку України (яка майже у 5 разів перевищує Угорщину за кількістю населення і у 6 разів за площею) склали 22,434 млрд дол. США. У порівнянні зі значними фінансовими надходженнями від НАТО на модернізацію і реструктуризацію угорських збройних сил, Угорщині членство в НАТО коштує лише 0,2 % від сукупного держбюджету щорічно [21].

У Словенії наступного року після оголошення рішення про вступ до НАТО прямі інвестиції зросли з 3,6 млрд євро у 2002 р. до 5,1 млрд євро в 2003 р. У Румунії в рік вступу до НАТО (2004 р.) прямі іноземні інвестиції збільшилися на 141% у порівнянні з попереднім роком. Союз підприємців Болгарії вираховував, що результатом вступу до НАТО для економіки країни стало покращення динаміки в промисловості, пов'язаній із обороною та іншими витратами на інфраструктуру, ВВП країни збільшилося на 0,3—0,4%.

Слід зауважити, що зростання прямих інвестицій в економіку країн залежить не лише від вступу країни до НАТО, але й також від цілого комплексу причин, серед яких — масштабна реструктуризація економіки з метою інтеграції до європейських (ЄС) та євроатлантичних (НАТО) структур.

Можна зазначити, що такі перетворення в країні, удосконалення системи державного адміністрування, розбудова економіки та створення армії є, звісно, позитивними процесами, але відбуваються вони вкрай довго і важко, тому говорити про вступ до цієї міжнародної організації ще занадто рано. Вступ України в НАТО матиме велике значення, адже у разі входження країни в Альянс ми зможемо приєднатися до демократичних розвинених націй.

3.2. Перспективи національного оборонно-промислового комплексу

Україна прагне стати повноправним членом європейської та євроатлантичної спільноти, що потребує застосування загальноєвропейських і євроатлантичних підходів, насамперед, принципів і стандартів, прийнятих в арміях держав – членів НАТО.

Стандарт НАТО – це міжнародний договір, який регламентує загальні правила і порядок спільних дій, єдину термінологію й умови уніфікації технічних процесів, озброєння і військової техніки (ОВТ) та іншої матеріальної частини збройних сил держав – членів НАТО і країн-партнерів.

Вступ країни до Північноатлантичного альянсу означає нові можливості для конкурентоздатних оборонних виробництв. Адже від розвалу Варшавського блоку потерпали невисокотехнологічні оборонні комплекси (деякі підприємства Словаччини, Болгарії тощо). Проте підприємства у цих країнах вже ніколи не отримали б таких замовлень, як за часів "холодної війни", незалежно від того, вступали б ці країни до НАТО чи ні. Натомість від приєднання до Північноатлантичного альянсу виграли високотехнологічні оборонні комплекси (насамперед у Польщі й в Чехії), які досить швидко пристосовувалися до змін. Так, у 1997 р. Польща продала зброї лише на \$ 20 млн, а у 2001 р. — вже на \$ 93 млн, Чехія у 1997 р. продала зброї на \$ 28 млн, а у 2001 р. — на \$ 95 млн.

Характерним прикладом може слугувати український військово-промисловий комплекс. Можливе членство України в НАТО відкриє національним підприємствам нові інвестиційні перспективи у країнах-членах НАТО, на що вже вказує досвід ВПК країн Східної Європи, однак окремі підприємства не зможуть скористатися

такою перевагою та в умовах жорсткої конкуренції з ВПК високо розвинутих країн ринкової економіки будуть змушені закритися. І це є негативним наслідком для національної економіки [22].

Із набуттям Україною членства в НАТО наш військово-промисловий комплекс дістане можливість брати участь на рівних умовах в усіх тендерах із купівлі-продажу озброєння і техніки військових, морських, повітряних сил країн – членів НАТО. Тоді буде унеможливлена ситуація на кшталт тієї, що сталася на оголошеному НАТО тендері на купівлю транспортного літака, коли український «Руслан» виявився проігнорованим.

3.3. Забезпечення національної безпеки держави у світлі змін міжнародно-правового порядку

Зникнення біполярної безпеки, побудованої на військово-ідеологічній моделі глобального протистояння, спричинило появу декількох домінуючих тенденцій у розвитку міжнародних відносин. Перша з них полягає у тому, що завершення періоду «холодної війни» відзначилось проявом нових викликів у міжнародній безпеці, основними серед яких стали: підвищення ризику поширення зброї масового ураження і систем її доставки, ісламський екстремізм, що загрожує регіональній стабільності, поширення тероризму. Друга – пов'язана з утворенням «вакууму безпеки» в Центральній та Східній Європі, що створило умови для загострення напруги, виникнення зон потенційних та існуючих збройних конфліктів у цій частині Європи, в тому числі і російсько – української війни [23].

Особливо посилюються євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення українців після початку повномасштабної агресії Росії проти України, коли російські війська бомбардують українські міста і села, масового знищуючи цивільну інфраструктуру і вбиваючи мирне цивільне населення. Росія показала своє справжнє обличчя оскільки вона воює не за права російськомовного населення, як кричать на весь світ російські пропагандисти, оскільки міста які сьогодні найбільше бомбардуються: Маріуполь, Сєвєродонецьк, Харків, Суми, Чернігів та інші є переважно саме російськомовними, вона хоче знищити Україну як державу, оскільки українці

вибрали європейський шлях розвитку і не хочуть бути рабами у тоталітарного путінського режиму.

В умовах російської агресії Президент України Володимир Зеленський у кінці лютого 2022 року подав заявку на вступ до Європейського Союзу. В першу чергу нас підтримали наші найближчі сусіди – Польща, Словаччина, Чехія, Румунія, Латвія, Естонія, Литва, Болгарія, які виступили із заявами про надання Україні членства в ЄС за особливою прискореною процедурою, що буде значним ударом по злочинному путінському режиму, який всіма силами намагається не допустити вступ України в ЄС. На початку березня Європейський парламент підтримав резолюцію, яка рекомендує інституціям Європейського союзу якнайшвидше надати нашій країні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС [24].

Як відомо, Європейський Союз дуже довго не надавав нам перспективи членства в ЄС, але під тиском масових виступів мешканців більшості європейських країн на підтримку України європейські лідери йдуть назустріч нашій країні. Навіть міністр іноземних справ Угорщини П. Сіятро, який виступала проти членства України в ЄС та НАТО, виступив із заявою що його країна підтримує процедуру прискореного вступу України в ЄС. Президент Чехії Мілош Земан, який завжди був проросійським політиком, змінив свою позицію і також підтримав вступ України в ЄС. Відтак В. Путін, сам того не бажаючи, своєю агресією значно прискорив рух України до ЄС та НАТО.

РОЗДІЛ 4. ПЕРЕШКОДИ ТА СКЛАДНОЩІ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО

4.1. Агресивні політичні та військові дії Російської Федерації та її союзників

Виклик демократичному світові з боку Російської Федерації включають міжнародно-правові, економічні, політичні та інформаційні аспекти. Росія розглядає Україну, як і Захід, як свого екзистенційного ворога. В основі такої позиції знаходяться цінності розбіжності. Саме на несприйнятті та запереченні Росією таких цінностей як права людини, лібералізм, демократія, свобода особистості, право власності та свобода підприємництва, право народу на самовизначення, повага до суверенітету країн, ідеологічний плюралізм ґрунтується її агресивна політика. Російська Федерація не сприймає Україну як незалежну державу і переслідує стратегічну мету – повне знищення її як суб'єкта міжнародного права та геополітичної реальності. Також об'єктами російської агресивної політики є єдність ЄС та НАТО, бажання зруйнувати ці організації [25].

Агресивна політика РФ опирається на власну «нормативну» базу. В Стратегії національної безпеки Російської Федерації зазначено, що саме «позиція Заходу, спрямована на протидію інтеграційним процесам і створення вогнищ напруженості в Євразійському регіоні, негативно впливає на реалізацію російських національних інтересів. Підтримка США і Європейським союзом антиконституційного державного перевороту на Україні привела до глибокого розколу в українському суспільстві та виникнення збройного конфлікту. Зміцнення вкрай правої націоналістичної ідеології, цілеспрямоване формування у населення образу ворога в особі Росії, неприкрита ставка на силове вирішення внутрішньодержавних протиріч, глибока соціально – економічна криза перетворюють Україну на довгостроковий осередок нестабільності в Європі і безпосередньо біля кордонів Росії» [26].

В агресивній політиці РФ, безумовно, великою є роль В. Путіна. Проте, індивідуальна вина керівника держави та його природні кримінальні нахили не пояснюють, коли абсолютна більшість населення Росії з ентузіазмом і радістю сприймає злочини свого президента. Очевидно, існує щось більш ґрунтовне, ніж постать Путіна чи фантомна біль за втраченою імперією.

Серед країн Східної та Центральної Європи виокремлюється зовнішня політика Угорщини. Дії уряду Угорщини свідчать про демонстративне протиставлення угорської суб'єктності європейській солідарності. В. Орбан відверто просуває економічні інтереси РФ в Угорщині і підриває європейську єдність. МЗС Угорщини розглядає війну в Україні так, ніби це заморожений конфлікт, і взаємодія з Росією є неминучою, а угорські медіа поширюють російські пропагандистські «фейки». Погіршення українсько-угорських відносин у 2017-2021 рр. пов'язане з «порушенням» прав угорської національної меншини прийняттям у вересні 2017 р. Закону України «Про освіту». Угорщина заблокувала роботу Комісії Україна – НАТО. Угорщина є єдиною з країн регіону, яка активно висловлювала своє негативне ставлення до санкцій ЄС до Росії, пояснюючи це винятково економічними факторами. Україну турбують зв'язки угорських право радикальних рухів, які публічно підтримують окупацію Криму з російськими спецслужбами [27].

На жаль, офіційний Мінськ виступає радше одним з проксі-інструментів агресії проти України. Вплив Росії на Білорусь має тотальний характер з огляду на залежність Білорусі від РФ практично у всіх сферах: від політичної й економічної до військової й енергетичної. Зрадницька та продажна політика режиму президента Білорусі О. Лукашенка, також дає змогу зробити кардинальні та об'єктивні висновки, переглянувши ставлення до одної з країн, що перебувала у статусі «дружнього та доброзичливого сусіда».

Безпека країн Східної та Центральної Європи залежить від оборони України, яка стоїть на передньому краї боротьби на кордоні демократичного світу з так званим «руським миром». Критерієм стратегічного партнерства в регіоні має бути ставлення до російської агресії в Україні. Наприклад, Румунія розглядає Росію як загрозу безпеці Румунії. Це зазначено в Національній стратегії оборони, затвердженій в червні 2020 р. Для всіх країн Східної та Центральної Європи критично важливою є здатність убезпечити себе від ворожого зовнішнього впливу та можливість гарантувати сталий розвиток.

Країни Східної та Центральної Європи фактично знаходиться в епіцентрі боротьби між Західною та Московською цивілізаціями. Немає ніяких свідчень, які б

свідчили, що керівництво Російської Федерації розглядає можливість перегляду своїх підходів до відносин із зовнішнім світом. Навпаки, російські офіційні особи продовжують, зокрема в останніх «ультиматумах», звинувачувати держав – членів ЄС і НАТО, а також їх союзників і партнерів у ворожому ставленні до Росії.

ЄС та НАТО нарешті мають усвідомити, що російсько-українська війна 2014–2022 рр. – це війна різних світів, війна між різними людськими цивілізаціями. Росія – це не проблемний сусід, з яким можна домовитися, “просто переставши стріляти”, а “екзистенційний ворог”, метою якого є повне знищення Української держави, руйнація Європейського Союзу та НАТО. Консолідація Заходу (включаючи Україну і всі країни Східної та Центральної Європи, як його невід’ємну частину) спроможна зупинити російську агресію, покарати її за порушення міжнародного права.

Щодо вступу в НАТО, то Україна звичайно дуже б хотіла це здійснити, але в умовах військового конфлікту це є неможливим. Керівництво НАТО постійно декларує, що двері альянсу відкриті для України, але коли справа доходить до перемовин то ряд європейських країн виступають проти, вони бояться Росії [28]. Проте українська армія довела, що вона є однією з найпотужніших не тільки в Європі, а й в світі. Наша армія успішно відбиває атаки російського агресора, завдаючи йому непоправних втрат. Тому, як тільки ми виживимо окупантів за межі нашої країни, то будемо знову розпочинати перемовини щодо вступу України до НАТО. І тут буде потрібне політичне рішення всіх країн учасників НАТО. Звичайно ці перемовини будуть тривати деякий час, тому що всі 30 країн НАТО повинні будуть підтвердити свою згоду на вступ України у Північноатлантичний альянс, але це завдання є цілком реальним

Геополітичні орієнтації українського населення є суперечливими, але останніми роками значно переважає тяжіння у бік європейської та євроатлантичної орієнтації. При подальшій активній роботі у цьому напрямку і за вдалої мобілізації соціальної підтримки державою її може вистачити для проведення ефективної політики щодо негайного вступу до ЄС та в перспективі до НАТО.

Здійснення геополітичного вибору населенням України перебуває під суттєвим впливом зовнішньополітичних чинників, зокрема повномасштабної агресії

Російської Федерації та потужної підтримки нашої країни з боку країн Євросоюзу, США та інших демократичних країн світу.

4.2. Реформа сектору оборони та безпеки, антикорупційна політика

Складною, в економічному плані, можна назвати реформу Збройних Сил України відповідно до критеріїв побудови армій оборонного типу країн – членів Альянсу, яка передбачає скорочення особового складу. Це може призвести до загострення соціальних проблем серед українських військових. Проте логічним результатом такого реформування Збройних Сил буде створена сучасна, фахова, високооплачувана та боєздатна армія, яка реально зможе захистити державу.

На перший погляд, Україна цілком підходить під задані критерії, а також має підтримку Організації. Тоді постає закономірне питання: що ж насправді уповільнює процес вступу країни до Альянсу?

По-перше, недостатньо продуктивна імплементація необхідних реформ, зокрема, реформи сектору безпеки і оборони. Сюди входить приведення оборонно-безпекового сектору у відповідність до стандартів НАТО, прозора діяльність державних інституцій, демократичний контроль над силами оборони, забезпечення Збройних Сил України озброєнням та технікою, сумісними з тими, що використовуються державами-членами НАТО тощо.

По-друге, неефективна антикорупційна політика, законодавчі механізми запобігання корупції та притягнення порушників до відповідальності, тиск на незалежні антикорупційні інституції (наприклад, неодноразові спроби, не дотримуючись відповідних норм законодавства, звільнити очільника Національного антикорупційного бюро України) і так далі. За Індексом сприйняття корупції, щорічним дослідженням Transparency International, Україна у 2020 р. посіла 117 місце зі 180, розділивши позицію зі Свазілендом, Єгиптом, Замбією, Непалом та Сьєрра-Леоне [29].

У разі вступу України до Альянсу вона втрачає суверенність, оскільки її військовий потенціал повністю буде залежати та контролюватиметься НАТО.

Сьогодні близько 300 підприємств, установ і організацій, в яких зайняті понад 250 000 осіб, залучені до створення виробництва озброєння і військової техніки в Україні. Більшість з цих підприємств знаходяться в державній власності та залежать від субсидій з державного бюджету. Розвиток ОПК ускладнений через військово-політичну та економічну ситуацію, що виникла внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Конфлікт призвів до прийняття Урядом України рішення про заборону військово – технічного співробітництва з РФ, яка до 2014 року була основним замовником українських товарів військового призначення та подвійного використання за кордоном. Саме тому ОПК повинен трансформуватись для задоволення нагальних поточних та майбутніх потреб сил оборони та безпеки України і для зміцнення економічного потенціалу країни. Стратегія розвитку оборонно – промислового комплексу на період до 2025 року, що наразі розробляється, слугуватиме “дорожньою мапою” реформ.

Реформа у сфері розробок та виробництва озброєнь в нових геополітичних та геоекономічних умовах при обмеженому державному оборонному замовленні дає можливість зберегти і забезпечити розвиток української оборонної промисловості та збільшити її експортний потенціал. Реформа спрямована на створення сприятливого бізнес-середовища для підприємств оборонної промисловості України.

Однак реформа ОПК це – не разовий акт, а система заходів із залученням широкого кола замовників та виконавців замовлень, яка потребує часу та пов’язана із певними ризиками, які обговорюються у фаховому середовищі та потребують величезної роботи із законодавчо – нормативного забезпечення, створення спільних підприємств, обміну акціями корпоратизованих компаній, розвитку інвестицій та сучасних технологій. Має бути побудована ефективна система підготовки та використання кадрів, а також здійснено переоснащення виробничої потужності.

Реформа ОПК пов’язана із наявністю воєнно-політичних, воєнно-технічних, технологічних, економічних, нормативно-правових та інших ризиків для національної економіки, однак Уряд вважає, що вони не будуть принциповими

перешкодами при формуванні та реалізації стратегії держави та перші позитивні результати реформування ОПК слід очікувати наприкінці цього року [30].

Якщо говорити про інші умови, то звертає на себе увагу виділення в національному бюджеті достатніх коштів на фінансування виконання державою її союзних зобов'язань. У зв'язку з цим варто передусім згадати Заяву про трансатлантичний зв'язок за підсумками зустрічі на найвищому рівні в Уельсі від 5 вересня 2014 р., якою передбачалася необхідність збільшення державами – членами НАТО їх витрат на національну оборону до 2 % ВВП (п. 5) [31].

У результаті, «у 2014 році три країни НАТО виділяли на оборону 2 % ВВП або більше; їх кількість зросла до 7% в 2018 році, у більшості країн НАТО є національні плани по досягненню цієї мети до 2024 року» [32].

Отже, Україні слід пам'ятати, що членство в НАТО призведе до необхідності витратити 2 % ВВП на потреби оборони й безпосередньо ті потреби, які будуть встановлені Організацією й цього зобов'язання Україна повинна буде неухильно дотримуватися. Щоправда, згідно з розділом 5 Стратегії національної безпеки України від 2015 р., реалізація даної Стратегії потребуватиме спрямування щорічно на бюджетне фінансування сектору безпеки і оборони не менше 5 % від валового внутрішнього продукту [33].

Також, відповідно до п. 4.4, п. 4 Розділу III Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України від 2016 р., реалізація Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України потребуватиме спрямування щорічно на фінансування сектору безпеки і оборони не менше 5 % ВВП щороку, зокрема на видатки на оборону – не менше 3 % ВВП щороку, а на забезпечення розвитку оборонно-промислового комплексу – 0,5 % ВВП [34]. Однак, як відомо, в Україні часто різні сфери суспільних відносин залишаються недостатньо профінансованими.

ВИСНОВКИ

Євроінтеграційний шлях України показав, що наша держава є важливим міжнародним суб'єктом, де наше повноцінне партнерство та членство в Північноатлантичному договорі є одним із гарантій безпеки у цілій Європі.

Отримання довготривалої та твердої безпеки лежить в лише в контексті членства в НАТО. Попри заяви неефективності та нерішучості керівництва НАТО у твердій відсічі агресії Російської Федерації, її сьогоднішніх військових кроків та ведення повноцінної війни, іншої альтернативи у протидії Московській цивілізації як набуття повноцінного членства в Альянс – поки що не існує. НАТО – структура, що створена ще у 1949 році та забезпечує мир та безпеку у всій Європі довгий час, створюючи потужний військово-політичний, економічний та інший захисний бар'єр між собою та небезпечним викликам сучасності.

НАТО досі залишається ефективною організацією, а можливість бути країною-членом даної організації відкриває широкий спектр безпекових та інших для себе можливостей. Як показує практика, низка країн після вступу в НАТО, що мали між собою суперечки автоматично їх згодом відкидали, ризики щодо територіальної цілісності та суверенітету знижувались практично до мінімуму, попри сучасний стереотип навіяний Москвою щодо дискредитації НАТО як оборонного блоку та неефективності ст.5 Північноатлантичного договору.

За весь період існування НАТО як організації – стаття 5, вперше набула запровадження у відповідь на терористичні дії 11 вересня проти США та її союзників у боротьбі з тероризмом, оскільки рішуча та колективна оборона дає змогу протидіяти зовнішнім викликам, саме ця загроза стала приводом для запровадження даної норми. Тому поняття механізму 5 статті несе радше політичний характер застосування.

Слід ретельно переглянути перспективу членства України в Альянсі. Захід та керівництво НАТО нарешті мають усвідомити, що російська агресія є загрозою не тільки для України, а й для усього демократичного суспільства та безпеки

Європейського регіону в цілому. Підтримка нашої держави не тільки фінансово та наданням військової допомоги, а й повноцінна перспектива членства є єдиним шляхом спроможним зупинити імперіалістичну машину та покарати її за усі порушення міжнародного права.

Проте складна військово-політична ситуація в країні, неможливість швидкого закінчення конфлікту призводить до призупинення прийняття позитивних рішень щодо членства, дана перспектива «відкладається в довгий ящик», а євроінтеграція та бажання українського народу бути частиною сучасних демократичних цінностей, бажання довготривалого миру та безпеки, зупинення бойових дій, залишається досить хитким.

Наш європейський та євроантлантичний вибір може стати одним із пунктів нового міжнародного порядку на карті Східної Європи під час можливих переговорів щодо укладення мирного договору, що є досить ймовірним варіантом обрання позаблокового статусу. Все залежить від бажання наших західних партнерів у виключенні цього варіанту шляхом всебічної та швидкої підтримки у боротьбі з агресором та нашого консолідованого та твердого опору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Північноатлантичний договір: Договір НАТО від 04.04.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text (дата звернення 30.05.2022).
2. Довідник НАТО. Office of Information and Press NATO - 1110 Brussels Belgium. 2001. 609 с. URL: <https://www.nato.int/docu/other/uk> (дата звернення 30.05.2022).
3. Бауман Ю. А., Панібудьласка А. В. Регіональний та урбаністичний виміри потенціалу українського суспільства для створення інклюзивної інституційної архітектури. *Просторове планування: містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади: зб. наук. пр. Вип. II. В 2-х ч.* Київ–Тернопіль : КНУБА, «Бескиди», 2020. Ч. 1. С. 116 – 121. URL: <http://www.knuba.edu.ua/ukr/wp-content/uploads/2019/02/> (дата звернення 30.05.2022).
4. Опитування: серед українців зростає підтримка вступу до ЄС, до НАТО – зменшується [Електронний ресурс]. *Радіо Свобода*. 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-eu-nato-opytuvannia/31787252.html> (дата звернення: 01.06.2022).
5. Відносини з Україною [Електронний ресурс]. *Організація Північноатлантичного договору*. 2022. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm (дата звернення: 01.06.2022).
6. Поглиблення співпраці Україна - НАТО: короткотермінові заходи: Заходи НАТО від 21.04.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_012#Text (дата звернення: 01.06.2022).
7. Заява за підсумками зустрічі у верхах у Бухаресті [Електронний ресурс]. *Організація Північноатлантичного договору*. 2008. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_8443.htm?selectedLocale=ru (дата звернення: 01.06.2022).

8. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року : Декларація Україна від 21.08.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021#Text (дата звернення: 01.06.2022).
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості : Закон України від 23.12.2014 р. № 35-VIII : станом на 8 лип. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-19#Text> (дата звернення: 01.06.2022).
10. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 01.06.2022).
11. Федянович Д. Л., Шпура М. І., Андріянова Н. М. Аналіз підтримки, що надає НАТО силам безпеки і оборони інших країн на прикладі Афганістану: зб. наук. пр. Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України ім. І. Черняховського. Київ. 2018. № 1. С. 28 – 33. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q> (дата звернення: 01.06.2022).
12. Хотин Р. НАТО надає допомогу Україні та підтримує її в конфлікті з Росією [Електронний ресурс]. *Радіо Свобода*. 2016. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27849253.html> (дата звернення: 01.06.2022).
13. Українські військові повернулися з Афганістану, де допомагали місії НАТО [Електронний ресурс]. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3261899-ukrainski-vijskovi-povernulisa-z-afganistanu-de-dopomagali-misii-nato.html> (дата звернення: 01.06.2022).
14. Шейко Ю. Україна як особливий партнер НАТО: крок до членства чи нові обов'язки? [Електронний ресурс]. *Deutsche Welle*. 2020. URL: <https://bit.ly/3yHC8XZ> (дата звернення: 31.05.2022).

15. Мартинюк В. Невійськова допомога НАТО Україні в умовах агресії Росії [Електронний ресурс]. *Український незалежний центр політичних досліджень*. URL: <http://www.ucipr.org.ua/index.php?> (дата звернення: 01.06.2022).
16. Генсек НАТО назвав суму військової допомоги Україні з початку війни [Електронний ресурс]. *Європейська правда*. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2022/04/28/7138545/> (дата звернення: 01.06.2022).
17. Губерський Л.В, Манжола В.А. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". 2008. 606 с.
18. Стойко О.М. Особливості вступу до НАТО постконфліктних держав: зб. наук. пр. *Юридичні і політичні науки*. Вип. 85. Київ: «Юридична думка». 2019. С. 289 – 302. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2059/1/> (дата звернення: 01.06.2022).
19. Vankovska B. Constitutional Engineering and Institution-Building in the Republic of Macedonia (1991–2011). Civic and Uncivic Values in Macedonia. *Palgrave Macmillan UK*. 2013. P. 87-108. URL: <http://hdl.handle.net/20.500.12188/10310> (дата звернення: 01.06.2022).
20. Vankovska B. David vs. Goliath: Macedonia's Position in the «Name Dispute» with Greece. *Südosteuropa*. 2010. Vol. 58. № 3. P. 436–67. URL: <https://euobserver.com/eu-political/140692> (дата звернення: 01.06.2022).
21. Корнілова В.В. Економічний аспект вродатлантичної інтеграції країн Центрально-Східної Європи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 36–38. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/10.pdf (дата звернення: 01.06.2022).
22. Чукаєва В. О., Дивнич Д. І. Нова доктрина розвитку державності України: вступ до НАТО. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 2. 2019. С. 41 – 43. URL: http://apnl.dnu.in.ua/2_2019/2_2019.pdf#page=41 (дата звернення: 01.06.2022).

23. Скачко Л. Україна–НАТО: стан та перспективи розвитку співробітництва. *Вісник Львівського університету*. №48. 2020. С. 108 – 116. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/11052/11344> (дата звернення: 01.06.2022).
24. Чупрій Л. В. Євроінтеграційні та євроатлантичні перспективи України в світлі сучасних геополітичних викликів. *Регіональні студії*. №28. 2022. С. 119 – 123. URL: http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/28/28_2022.pdf#page=119 (дата звернення: 01.06.2022).
25. Тодоров І. Я. Безпековий вимір міжнародних відносин в Східній та Центральній Європі в контексті російської агресії. *Політичне життя*. 2022. № 1. С. 138–144. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.1.16> (дата звернення: 01.06.2022).
26. Утверждена Стратегия национальной безопасности России. Офіційний сайт Президента РФ. URL: <http://kremlin.ru/acts/news/51129/>
27. Віднянський С. Проблемні питання партнерських відносин України з сусідніми країнами-членами ЄС та їх вплив на безпеку в Карпатському регіоні. *Міжнародний науковий вісник*. Вип. 1-2 (23-24). Ужгород. 2021. С. 18-31. URL: <http://visnyk-international.uzhnu.edu.ua/issue/view/14576> (дата звернення: 01.06.2022).
28. Біль І. Оборонний союз ЄС: що зміниться в системі безпеки Європи [Електронний ресурс]. *Європейська правда*. 2017. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2017/11/22/7073944/> (дата звернення: 01.06.2022).
29. Індекс сприйняття корупції-2020 [Електронний ресурс]. *Transparency International Ukraine*. URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryinyattya-koruptsiyi-2020/> (дата звернення: 01.06.2022).
30. Луцик Ю., Деменєв О., Панасенко Л., Слободяник С., Сазонов С. Реформування та розвиток оборонно-промислового комплексу України у 2021 році, як основного джерела задоволення потреб безпеки та оборони держави.

- Зб. наук. пр. Повітряна міць держави. № 1 (1). 2021. С.130 – 132. URL: <http://sap.nuou.org.ua/article/view/241550/239593> (дата звернення: 01.06.2022).
31. Заява про трансатлантичний зв'язок за підсумками зустрічі на найвищому рівні в Уельсі [Електронний ресурс]. *Організація Північноатлантичного договору*. 2014. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts (дата звернення: 01.06.2022).
32. Фінансування НАТО [Електронний ресурс]. *Організація Північноатлантичного договору*. 2022. URL: <https://www.nato.int/cps/en/> (дата звернення: 01.06.2022).
33. Про Стратегію національної безпеки України: Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 06.05.2015 р.: станом на 29 трав. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15#Text> (дата звернення: 01.06.2022).
34. Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України : Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 04.03.2016 р.: станом на 27 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002525-16#Text> (дата звернення: 01.06.2022).